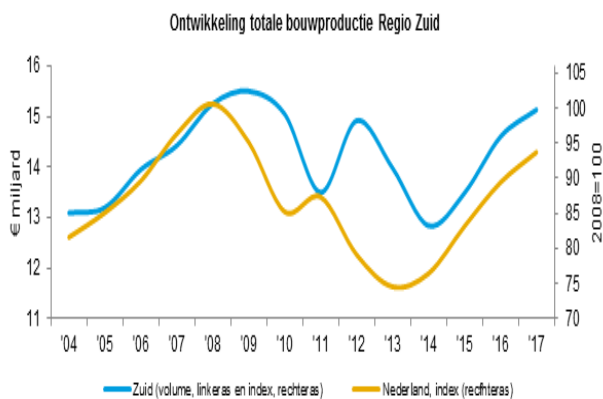

Samen met het EIB brengt Bouwend Nederland op BouwActueel alle relevante economische markt- en bedrijfsvoeringsinformatie voor leden bijeen. De website biedt inzicht in recente ontwikkelingen, prognoses en kengetallen bedrijfsvoering. Dit betreft zowel landelijke informatie als informatie voor de regio. Deze kwartaalrapportage biedt u inzicht in actueel economische ontwikkelingen voor uw regio en deelsector. Meer informatie vindt u op www.bouwendnederland.nl/bouwactueel.

Ontwikkeling bouwproductie

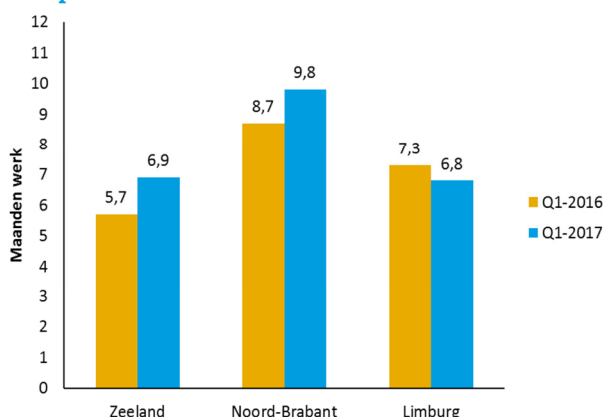

3,5% groei van bouwproductie

De bouwproductie in de drie zuidelijke provincies van Nederland groeit in 2017 naar verwachting met 3,5%. Hierdoor blijft de regio Zuid iets achter bij het landelijk gemiddelde van 4,5%. Limburg kent als enige provincie eenzelfde groei als het nationale niveau. Noord-Brabant en vooral Zeeland blijven achter met kleinere groeipercentages. Het volledige landsdeel heeft een aandeel van bijna een kwart in de gehele bouwproductie.

(Alle productiebedragen zijn in prijzen van 2015.)

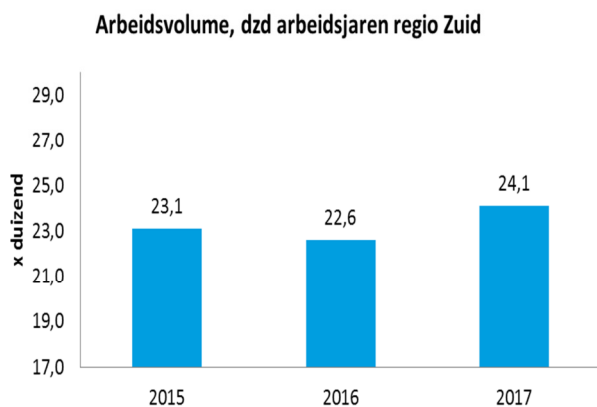
Orderportefeuilles

Wisselend beeld in de orderboeken

In Zeeland en Noord-Brabant zijn de orderboeken in het eerste kwartaal beter gevuld dan in hetzelfde kwartaal vorig jaar. In beide provincies met iets meer dan een maand. De orderpositie van de bouwbedrijven in Noord-Brabant staat er vooral goed voor, met bijna 10 maanden werk. In Limburg is de werkvoorraad afgenomen met een halve maand naar een niveau onder de 7 maanden.

Ontwikkeling werkgelegenheid

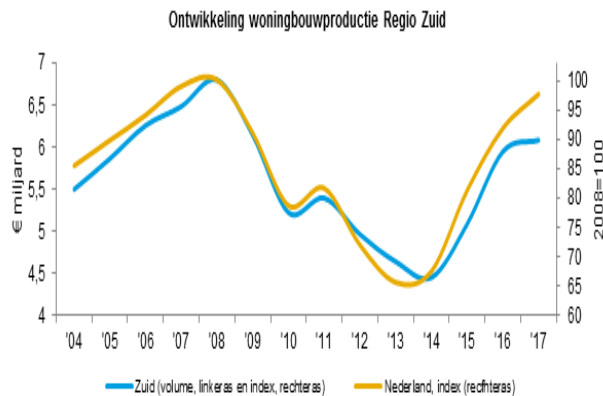
Nog geen groei werkgelegenheid

In het landsdeel Zuid neemt de werkgelegenheid dit jaar met 1.500 arbeidsjaren fors toe. In 2017 groeit het arbeidsvolume naar verwachting naar 24.100 arbeidsjaren. Deze toename volgt op een lichte daling van 500 arbeidsjaren in 2016.

(Het betreft hier de werkgelegenheid van de uitvoerende bouw.)

Ontwikkeling woningbouwproductie

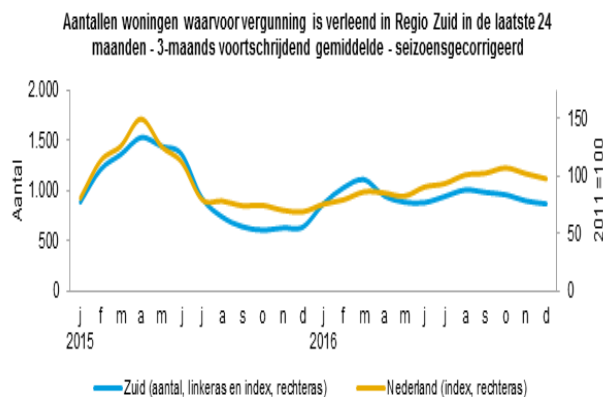

Woningbouwproductie* blijft achter

In de regio Zuid ligt de woningbouwproductie niet in lijn met de groei op nationaal niveau. De geraamde groei komt dit jaar uit op 2,5%, in het voorgaande jaar was in deze regio nog sprake van een toename met 17%. Vorig jaar presteerde dit landsdeel dan ook boven het landelijk gemiddelde. Met de verwachte groei van 2,5% komt het productievolume in deze regio uit op meer dan € 6 miljard, bijna een kwart van de totale productie uit de woningbouw (prijzen van 2015). In de regio Zuid is 2016 het tweede achtereenvolgende jaar waarin de herstel en verbouwproductie in woningen toeneemt.

* Nieuwbouw, herstel en verbouw, onderhoud.

Aantal vergunningen woningbouw

Bescheiden afname vergunningverlening

Nadat de vergunningafgifte in het tweede kwartaal van 2016 tijdelijk terugviel werd vanaf augustus weer een stijging van het aantal vergunde woningen ingezet. Deze stijging heeft zich echter naar het einde van het jaar niet sterk doorgezet en is zelfs wat teruggezaakt. In 2016 is het aantal verleende vergunningen met 4% afgenomen ten opzichte van 2015. De afnemende trend in het laatste kwartaal van 2016 is ook op nationaal niveau zichtbaar.

Woningbouwproductie per provincie

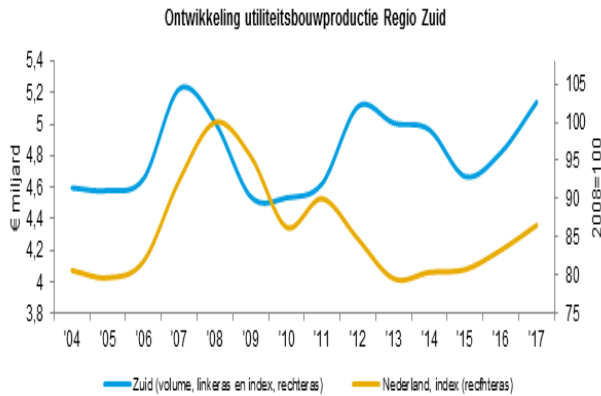
	Volume, € miljoen		
	2015	2016	2017
Zeeland	559	645	605
Noord-Brabant	3.380	3.955	4.005
Limburg	1.150	1.350	1.480
Totaal	5.089	5.950	6.090
Nederland	21.975	24.926	26.550

Bron: EIB

Forse groei in Limburg en Zeeland

De sterkste toename van de woningbouwproductie wordt in 2017 naar verwachting gerealiseerd in Limburg (+9,5%). Na een forse opleving van de woningbouwproductie in Zeeland in 2016, neemt de productie in 2017 sterk af (-6%). In Noord-Brabant groeit de productie op een laag niveau door. Wel neemt deze provincie twee derde van de productie in regio Zuid voor zijn rekening.

Ontwikkeling utiliteitsbouwproductie

Utiliteitsbouwproductie* groeit

De productie voor de utiliteitsbouw groeit in 2017 met 6,5%. Deze toename ligt fors boven het nationale groeicijfer van 3,5%. In totaal is het volume van de bouwproductie meer dan € 5,1 miljard in regio Zuid (prijsniveau 2015). Meer dan een kwart van de nationale utiliteitsproductie vindt plaats in de drie zuidelijke provincies. Ook de productiegroei van herstel en verbouw lag in 2016 boven het landelijk gemiddelde. De productie groeide met bijna 14%.

* Nieuwbouw, herstel en verbouw, onderhoud.

M²-prijs vergunningen utiliteitsbouw

Jan '16 - dec '16	€	Jaarmutatie, %
Bedrijfsgebouwen	355	13,4
Kantoren	883	3,1
Winkels	386	-23,3
Agrarische gebouwen	118	-37,7
Scholen	884	12
Overige gebouwen	694	-20

Bron: CBS, bewerking EIB

Hogere m²-prijs* bedrijfsgebouwen

De vierkante meterprijs van bedrijfsgebouwen is het sterkst gegroeid in de periode januari 2016 tot en met december 2016, naar een niveau van € 355 per m². De bouwkosten van kantoren groeit licht naar een niveau van € 833 per m², fors lager dan de bijna € 1.200 per m² voor kantoren in de Randstad Noord. De schaalgrootte van projecten en de kwaliteit zijn van invloed op de prijsontwikkeling.

*Prijsniveau 2015

Utiliteitsbouwproductie per provincie

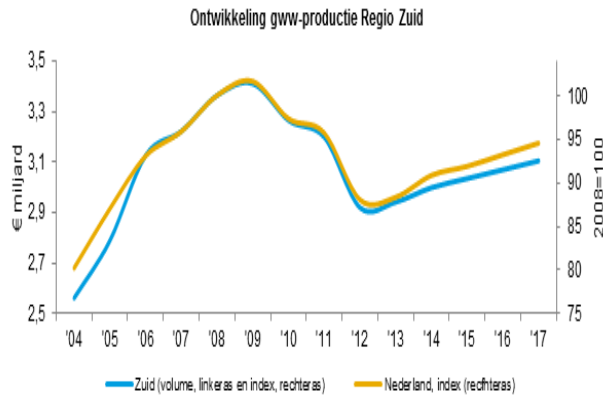
	Volume, € miljoen		
	2015	2016	2017
Zeeland	413	455	495
Noord-Brabant	2.816	2.910	3.165
Limburg	1.441	1.455	1.485
Totaal	4.669	4.820	5.145
Nederland	17.500	18.025	18.700

Bron: EIB

Groei Zeeland en Noord-Brabant

Zeeland en Noord-Brabant zijn koploper op het gebied van utiliteitsbouw. In beide provincies vindt er een groei plaats van 9% ten opzichte van 2016. De provincie Limburg noteert een meer beperkte groei van 2%. Qua omvang van de productie neemt Limburg een tweede plek in met een aandeel van bijna 30% in de productie van regio Zuid.

Ontwikkeling infraproductie

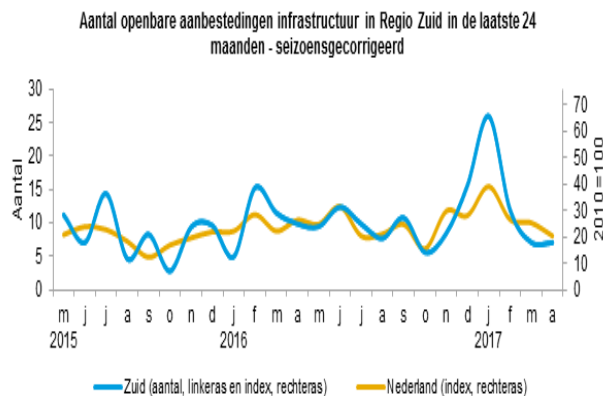

Groei infraproductie* 1%

In het zuidelijke landsdeel groeit de productie van infrastructuur beperkt met 1%. Het landsdeel blijft hierdoor achter op het landelijk gemiddelde (1,5%). In 2016 was de groei eveneens 1% in regio Zuid. Het productievolume van de drie zuidelijke provincies komt door deze groei uit op € 3,1 miljard en is daarmee verantwoordelijk voor een vijfde van de totale infraproductie in 2017.

* Nieuwbouw en reconstructie, reparatie en onderhoud.

Openbare aanbestedingen

Openbare aanbestedingen stabiliseren

De ontwikkeling van de openbare aanbestedingen in de regio hangen in 2016 nauw samen met het landelijk beeld. In januari van 2017 doet zich echter een uitschieter voor in het aantal aanbestedingen, waardoor dit landsdeel afwijkt van het landelijk gemiddelde. Door de sterke januarimaand van 2017 ligt het vergunningenniveau 30% hoger dan in het eerste kwartaal van 2016.

Infraproductie per provincie

	Volume, € miljoen		
	2015	2016	2017
Zeeland	500	505	510
Noord-Brabant	1.820	1.845	1.870
Limburg	715	720	725
Totaal	3.035	3.070	3.105
Nederland	15.125	15.350	15.575

Bron: EIB

Sterkste groei in Noord-Brabant

De gww-productie van de verschillende provincies in landsdeel Zuid kent meerdere snelheden. De productie in Noord-Brabant groeit iets sneller (1,5%) in vergelijking met Zeeland (1%) en Limburg (0,5%). Meer dan de helft van de infraproductie landt naar verwachting in Noord-Brabant, € 1,9 miljard van de in totaal € 3,1 miljard.